

## Ruimte om te ondernemen

### Inleiding

**Vee&Logistiek Nederland is de brancheorganisatie voor ondernemers in de veehandel en het veetransport, ondernemers met veeverzamelcentra, en importeurs en exporteurs van levend vee. Elke dag zijn meer dan duizend handelaren, transporteurs, verzamelcentra, en importeurs/exporteurs bezig om te zorgen dat dieren op een vakkundige en dierwaardige manier van A naar B worden gebracht.**

De veehouderij is een belangrijke bedrijfstak. De sector draagt bij aan een duurzame voedselproductie in eigen land en, via de export van fokvee, ook in andere landen. De leden van Vee&Logistiek Nederland, veelal familiebedrijven, zijn onderdeel van deze sector. De jaarlijkse omzet van de veelogistieke sector bedraagt circa vijf miljard euro. Deze ondernemers leveren een belangrijke bijdrage aan de werkgelegenheid en de Nederlandse economie.

Inherent aan het houden van dieren is dat ze op gezette tijden verplaatst moeten worden om ze naar andere, gespecialiseerde veehouderijbedrijven te brengen waar de zorg, vakkennis en huisvesting optimaal zijn. Dieren worden ook vervoerd voor de toelevering naar slachterijbedrijven. Dit transport is een belangrijke schakel in de keten van de voedingsindustrie. Onze leden dragen er zorg voor dat dit op een vakkundige en dierwaardige manier plaatsvindt.

De vee- en vleessector, waarin de veevervoerders een belangrijke schakel zijn, staat onder aanhoudende druk. Om ons werk goed te kunnen doen en toekomstperspectief te hebben zijn meerdere zaken van groot belang.

### Toekomstperspectief

1. Niet altijd sluit regelgeving goed aan op de invulling van de praktijk. Dagelijks worden ondernemers in onze sector tijdens hun werk geconfronteerd met beperkingen die voortvloeien uit onnodig strikte, onduidelijke of onuitvoerbare regelgeving.  
**Ondernemers in de veelogistieke sector moeten kunnen rekenen op een overheid die de randvoorwaarden eerlijk en duidelijk invult.**
2. De concurrentiepositie van onze sector verslechtert steeds verder, door hogere kosten en een strengere interpretatie van regels dan in andere EU-lidstaten. Voor ondernemers wordt het daardoor steeds lastiger een redelijk inkomen te verwerven dat een duurzaam voortbestaan van het bedrijf, vaak een familiebedrijf, kan zekerstellen. De veelogistieke sector wil mee in verduurzaming en innovatie.

### Kengetallen

*De Nederlandse vleessector vertegenwoordigt (referentiejaar 2020) een constante en stabiele productiewaarde van ruim 10,4 miljard euro. Circa 96% van de Nederlandse consument eet één of meer keer per week vlees en besteedt daar zo'n 22% van de uitgaven aan voeding aan.*

*Ruim 100 miljoen mensen in 140 landen consumeren dagelijks vlees van Nederlandse herkomst. We exporteren driekwart van de Nederlandse vlees- en bijproducten (exclusief pluimvee).*

*De vleessector is met een aandeel van 18% in de totale agro-food export één van de grootste voedselexporteurs en vertegenwoordigt daarmee een uitvoerwaarde van € 8,6 miljard. (bron: COV).*

*Ook wordt hoogwaardig Nederlands fokvee geëxporteerd, naar tal van landen die dat nodig hebben en er hun veestapels mee opbouwen en onderhouden. Gemiddeld gaan jaarlijks circa 25.000 Nederlandse bestemmingen binnen en buiten de EU.*

Een randvoorwaarde om dat te blijven doen is wel dat investeringen moeten kunnen worden terugverdiend.

**Als nationale eisen vanuit regelgeving niet in lijn zijn met die in andere EU-lidstaten, dan is het aan de Nederlandse overheid om ondernemers via subsidies of ruimere fiscale mogelijkheden te ondersteunen bij innovaties.**

3. De Nederlandse land- en tuinbouw speelt een belangrijke rol in de transitie naar een duurzaam, betaalbaar, betrouwbaar en hoogwaardig voedselsysteem dat kan voorzien in een diverse en groeiende behoefte. Een overheid die daaraan ruimte biedt is broodnodig. Nederland is een trotse landbouwnatie die innoveert, verduurzaamt en efficiënt produceert, zowel qua ruimte als qua grondstoffengebruik. Onze landbouwsector draagt fors bij aan de Nederlandse economie en helpt de snel groeiende wereldbevolking te voeden.

**De regering vragen we de benodigde ruimte te bieden aan de verdere transitie van onze landbouw naar een duurzame voedselvoorziening, betaalbaar voedsel en een solide toekomst voor de sector.**

## Punten voor de formatie

We verzoeken u navolgende punten mee te nemen in de formatie.

### 1. Een gelijk en eerlijk speelveld

Qua interpretatie van regelgeving, maar ook in praktische uitvoering: in en tussen lidstaten, in implementatie, uitvoering en handhaving van wet- en regelgeving.

#### *Gelijke monniken, gelijke kappen*

We zien terecht veel aandacht voor dierenwelzijn en ook wij stellen dat centraal. Stappen zetten kan echter alleen als we dat met andere lidstaten in Europa samen regelen. Dierenwelzijn en diergezondheid zijn Europees gereguleerd. Dat is belangrijk voor een vrij intraverkeer tussen lidstaten, de basis onder de Europese Unie.

De Nederlandse sector is in Europa koploper op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid, ook bij transport. We zetten grote stappen op het gebied van duurzaamheid, maar strenge nationale regelgeving mag geen concurrentienadeel opleveren. Dat kan de productie doen verschuiven naar andere landen waar het veel minder gesteld is met het dierenwelzijn. Het is daarom van belang dat de normen die we afspreken ook voor alle andere landen in Europa gelden.

Met regels omtrent het reinigen en ontsmetten (R&O) van veewagens om het risico van dierziekteverspreiding te verlagen, loopt Nederland terecht voorop. Voor onze exportpositie én voor preventie van dierziekten in de gehele EU, en zeker ons eigen Nederland, zou het goed zijn, dat de standaard voor R&O overal in de EU omhoog gaat.

## Speerpunten sector vee en logistiek

1. *Een gelijk en eerlijk speelveld*
2. *Behoud Nederland exportland*
3. *Organisatieversterking NVWA*
4. *Versterking structuur kalverhouderij*
5. *'Nee' tegen radicaal dierenactivisme*

### *Ook praktisch een gelijk speelveld*

Niet alleen voor wet- en regelgeving zelf, maar juist ook voor de interpretatie en handhaving daarvan, is een gelijk speelveld van groot belang. Sterk bepalend is hoe daarbij regels vertaald worden in beschrijvingen van werkwijze, instructies en voorschriften. Dat geldt ook voor de manier waarop implementatie plaatsvindt, en hoe en op basis waarvan de handhaving wordt uitgevoerd. We pleiten voor een invulling van duidelijke normen in plaats van open normen, die in lijn zijn met de overige EU-landen. En die rekening houden met het specifieke karakter van onze sector waarin mensen werken met levend vee.

We zien bijvoorbeeld in de interpretatie - en vooral de handhaving - van de voorschriften uit de Transportverordening 1/2005 grote verschillen tussen lidstaten. Die interpretatie is in Nederland meer dan strikt vergeleken met andere landen.

Dan de eerste ervaringen met de Diergezondheidsverordening: ook die geven op onderdelen een beeld te zien waarbij Nederland een zeer strikte uitleg aan voorschriften geeft. In die interpretatie willen we meer aansluiting bij de wijze waarop de ons omringende landen dat invullen.

Samenvattend: voor een duurzaam verdienmodel en de Nederlandse economie is het belangrijk om op gelijke voet met ondernemers in andere Europese landen te kunnen concurreren. Daarin slagen wij alleen als er een gelijk speelveld (level playing field) is.

## 2. Behoud Nederland exportland

Nederland is door haar ligging en vakmanschap een handelsnatie, waarin ook de export van landbouwgoederen een grote rol speelt. Deze export is een belangrijke pijler onder de sector. De manier waarop onze landbouw georganiseerd is - met een stevige primaire sector -, maar ook de omvang, maakt dat we koploper zijn in kennisontwikkeling, innovatie, dierenwelzijn, en diergezondheidsaspecten. Voor de randvoorwaarden zijn we afhankelijk van de overheid. Met een solide en stabiele sector kunnen we blijven investeren in vernieuwing. Maar zonder export, of bij ontmoediging of verbod van export door regelgeving of belasting, treedt een grote verzwakking van de sector op. Dat heeft ook zijn weerslag op de bedrijvigheid rondom de sector: de diervoederindustrie, dierenartsen, stallen- en machinebouw, onderzoek, techniek en automatisering, enzovoorts. Een negatieve spiraal die ten koste gaat van de werkgelegenheid en innovatiekracht, en die prijzen van producten opjaagt, moet worden voorkomen.

Nederland is sterk in de export van levend vee. Bij beoordeling van export van vee is nuancering op zijn plaats. Van de varkensexport gaat meer dan 95% naar Duitse slachterijen. Door de grenspassage heet dat export, maar concreet gaat het om levering op korte afstanden, vergelijkbaar met afstanden binnen Nederland tussen varkensbedrijf en slachterij. Ook de biggenexport gaat voor het overgrote deel naar Duitsland en België, samen goed voor zeker 75% van de export. In feite is dit regionale afzet in omringende landen, binnen korte afstanden.

### *Export naar derde landen*

Fokvee reist wel vaak verder, naar landen waar deze hoogwaardige (dure) dieren bijdragen aan ontwikkeling van de lokale voedselproductie door opbouw en onderhoud van de lokale veestapel. Het is van groot belang dat ons hoogwaardig fokvee daar fit en gezond aankomt, dus het Nederlands transport voor langere afstanden heeft zich de laatste decennia tot Comfort Class-niveau ontwikkeld. Nederland voldoet aan hoge diergezondheids- en welzijnseisen, met veel managementkennis en strenge controles. Dit alles om de kwaliteit van de exporten te waarborgen.

Ook wordt er door de sector actief (mee)gewerkt aan een continue verbetering en waarborging van de kwaliteit van exporten. Het wereldwijd gewilde Nederlands fokvee draagt bij aan positieve waardering van Nederland als veehouderijland, en daarmee ook aan ontwikkeling van de periferie en werkgelegenheid voor Nederlandse ondernemers in die periferie.

Met ons fokvee kunnen importerende landen zelf bouwen aan hun interne voedselproductie en die op een hoger niveau brengen. Met de export van vee zien we bovendien een groeiende exporttoename van stalinrichtingen, management- en melksystemen, kortom: producten en diensten waarmee ook in die landen het dierenwelzijn en diergezondheid op een hoger niveau wordt gebracht.

Wij verzoeken de overheid daarom om de sector bij de uitvoer van fokvee-export te faciliteren en waar nodig te ondersteunen.

### 3. Organisatieversterking NVWA

De landbouwsector hecht groot belang aan een solide Voedsel- en Warenautoriteit. De NVWA moet het visitekaartje zijn bij onze landbouwproducten. De afgelopen jaren is geconstateerd dat versterking van deze organisatie broodnodig is.

Capaciteitsproblemen zijn regelmatig debet aan inflexibiliteit bij deze keuringsdienst. Daardoor knelt met regelmaat de dienstverlening aan de sector. De NVWA is onze enige autoriteit, als het gaat om keuren, toezicht en certificeren. We moeten terecht kunnen bij een moderne organisatie die efficiënt werkt en dienstverlening hoog in het vaandel heeft staan. Daar hoort ook een goede en ruime bereikbaarheid bij, zeker gezien het feit dat we met levende dieren werken.

De leden van Vee&Logistiek Nederland werken met levende have en willen bij veranderende (weers)omstandigheden of calamiteiten ook na standaard-kantooruren kunnen rekenen op een (telefonisch) bereikbare, vlotte en flexibele medewerking van de NVWA.

Bovendien moet beter duidelijk worden wat de NVWA van ondernemers verwacht. Beboet worden voor zaken waarover vooraf geen duidelijkheid wordt gegeven hoe ze in te vullen, werkt frustrerend. Temeer daar onze ondernemers er juist op gericht zijn te leveren wat verwacht wordt. Voor vakmensen in vee geldt: afspraak is afspraak.

Er moet meer afstemmingsoverleg tussen de sector en de NVWA komen over interpretatie van open normen en knelpunten.

De NVWA zit op een schat aan informatie op basis van het verleden. Heel veel exporten zijn bijvoorbeeld wekelijks repeterend. Door die informatie te benutten kan er beter en strakker gepland worden bij de inzet van de keuringsdierenartsen en kan de capaciteit beter benut worden. Daarnaast kan een regionale benadering met kleinere teams tot een betere planning leiden, in plaats van nu alles centraal op te leggen.

De speerpunten wat betreft de NVWA zijn voor ons:

#### *Exportkeuring*

Het uitbreiden van de NVWA-capaciteit bijvoorbeeld door ruimere inzet van praktijkmensen (keuringsdierenartsen), meer flexibiliteit en een betere planning en het verhogen van de vakbekwaamheid van de dierenartsen. Bij NVWA is al lange tijd sprake van een beperkte capaciteit aan dierenartsen. Zowel voor (export)keuringen van vee, als in de slachterij.

Bij extra werkzaamheden (bijvoorbeeld door Brexit), in vakantieperiodes of bij onvoorziene omstandigheden werkt het tekort nog erger door. Dit is voor de sector onwerkbaar en onaanvaardbaar omdat het logistieke proces ontregeld raakt.

Vee&Logistiek Nederland kan en wil helpen bij een meer efficiënte en doelmatige inzet van de dierenartsen. Bijvoorbeeld door invulling te geven aan stalkeuring voor varkens, te ondersteunen bij het werven en inzet van praktijkdierenartsen en kortere lijnen tussen dierenartsen en exporteurs te bewerkstelligen.

Een verdere digitaliseringsslag voor bedrijfsverklaringen bij exporten is ook broodnodig. Voor dergelijke organisatorische verbeteringen zou een substantieel overheidsbudget beschikbaar moeten worden gesteld aan de NVWA: voor praktische ICT-ontwikkelingen en andere kwaliteits- en efficiëncyslagen. Dat zal uiteindelijk ook de administratieve lasten verlichten.

#### *NVWA-tarieven*

Het inbouwen van een efficiëntie prikkel in de dienstverlening en het zorgen voor transparante tarieven gebaseerd op EU-regelgeving.

Niet alleen kijken de NVWA-tarieven nadelig af van de tarieven in ons omringende landen; het is volstrekt onduidelijk hoe de NVWA de verschillende kostensoorten verwerkt in de diensten die een ondernemer afneemt van de NVWA. En of die prijs reëel is. Al jaren zijn hier discussies over tussen de NVWA en de sector, maar tot op heden kon de NVWA tarieven en stijgingen van prijzen niet inzichtelijk maken. Het kan geen automatische zijn dat tarieven keer op keer omhoog gaan zonder inzicht in de tariefopbouw.

De sector is prima in staat om delen van de dienstverlening van de NVWA zelf beter, efficiënter en goedkoper te organiseren, zonder dat dit ten koste gaat van de onafhankelijkheid van de toezichthoudend dierenarts. Denk aan de planning van de inzet van keuringsdierenartsen.

Omdat de NVWA met slechts één laboratorium werkt, is er bovendien geen enkele prikkel de aan de sector doorberekende prijs scherp te houden. Geen marktwerking tussen laboratoria door meerdere aanbieders, betekent een eenzijdige prijsbepaling die niet verantwoord hoeft te worden. Keuzes moeten worden gemaakt op basis van prijs-kwaliteitsafwegingen, zoals dat ook gaat in bijvoorbeeld Duitsland of België, waar de kosten dan ook aanzienlijk lager zijn.

De veelogistieke sector is bereid als pilotsector te fungeren, zodat samen met de NVWA kan worden uitgezocht hoe een gezonde en efficiënte prikkel kan worden ingebouwd in de prijszetting van de NVWA. Zodat de kosten voor de afnemers inzichtelijk en beheersbaar blijven.

#### *Bestuurlijke boetes*

Nu de Raad van State in 2015 reeds een advies heeft uitgebracht over structuuraanpassingen, het terugbrengen van de menselijke maat in het opleggen en afhandelen van boetes én de verhoogde boete ter discussie stelt, vragen wij het kabinet nu serieus werk te maken van de opvolging van dit advies. We zien de afgelopen jaren dat de menselijke maat bij controle en sanctionering uit het oog wordt verloren. Ondernemers in de veelogistieke sector vervoeren per jaar een groot aantal dieren en dat moet op een zorgvuldige manier plaatsvinden. Toch kan niemand uitsluiten dat er ooit iets mis gaat. Dat gebeurt in elke sector.

Vanzelfsprekend vinden we als veelogistieke brancheorganisatie dat notoire veelplegers die zich schuldig maken aan aantoonbaar opzettelijke overtredingen, moeten worden aangepakt. Maar daar waar gewerkt wordt met grote aantallen dieren, waar zich soms niet-voorspelbare omstandigheden voordoen die dan tot een boete leiden, mag een ondernemer niet vijf jaar lang achtervolgd worden door automatisch verdubbelde boetebedragen als zich nog eens een soortgelijke situatie voordoet.

Het levert geen enkele positieve prikkel om op die wijze gestraft te worden voor een onopzettelijke 'misser', en het laat zien dat de menselijke maat hier echt helemaal zoek is.

Omdat gewerkt wordt met levend vee, kan er soms iets misgaan, alle voorzorg ten spijt. Het automatisch rigoureuus opleggen of 'stapelen' van boetes verdient daarom heroverweging.

#### *Meer afstemming tussen keuringsdierenartsen*

We zien dat de teneur is dat de NVWA steeds harder en zonder pardon straft. Deels komt dat doordat dierenartsen met weinig praktijkervaring niet door een praktische bril kijken en regels rigide hanteren. Gezien het feit dat hier gewerkt wordt met levende dieren zijn situaties niet altijd zwart-wit.

Er zou vaker ruimte moeten zijn voor maatwerk, rekening houdend met de omstandigheden. Vee&Logistiek Nederland pleit voor meer dienstbare en meer situatiegerichte benadering door de keuringsdierenartsen, uiteraard met inachtneming van de intentie van de wet- en regelgeving. Er valt nog veel te verbeteren in uniforme benadering van de dagelijkse keuringspraktijk.

#### **4. Versterking structuur kalverhouderij**

De kalverhouderij in Nederland is een zeer gespecialiseerde tak in de veehouderijsector. Om gezondheid en welzijn van kalveren te borgen en verbeteren, is in de afgelopen decennia een systeem ontwikkeld waarbij kalveren zeer specifieke aandacht krijgen op de kalverhouderij. De melkveehouder richt zich volledig op zijn vak en specialisatie: de melkveehouderij. Een gezonde melkveehouderij kan in Nederland niet bestaan zonder een kalverhouderij.

Melkveehouderij, kalverhouderij en kalverhandel hebben samenwerkingsverbanden waarin de prioriteit is: het verder verhogen van kwaliteit en gezondheid van het kalf. Waarbij ook antibioticareductie een belangrijk thema is. Gegevens over de kalveren worden bijgehouden in een kalfvolgsysteem (KVS) dat door de sector zelf ontwikkeld is. Met goede resultaten. De kalveren die nu naar de kalverhouderijen worden gebracht, zijn sterker en zwaarder dan voorheen. De sterfteuitval is met 1,5% gedaald. Terugkoppeling van gegevens in de keten zal verdere verbeteringen in kwaliteit, welzijn en gezondheid realiseren.

De sector is dan ook onaangenaam verrast dat de overheid met een scenariostudie kwam, waarin voorstellen staan die de structuur van de sector volledig overhoop halen. Een duurzaam verdienmodel zou de voornaamste doelstelling zijn achter het onderzoek naar alternatieve scenario's voor de kalverhouderij die de Nederlandse overheid heeft laten opstellen.

Toch ontbreekt in de scenariostudie een inschatting van het verdienmodel achter de scenario's, laat staan dat er een onderbouwing aan ten grondslag ligt. Bovendien wordt voorbij gegaan aan het ontwikkelingspad van de sector zelf, waarin de laatste jaren al veel grote stappen zijn gezet. In lijn daarmee zijn wij van mening dat er nog voldoende mogelijkheden tot verduurzaming in de huidige structuur van de kalverketen zijn.

De sector verzoekt de overheid in te zetten op overleg met de kalversector over deze verbeteringsmogelijkheden, en daar ook fondsen voor beschikbaar te stellen.

#### **5. Zeg 'nee' tegen radicaal dierenactivisme en steun onze cruciale bedrijfstak**

De Nederlandse agrarische sector, een cruciale bedrijfstak, heeft in binnen- en buitenland een uitstekende reputatie. Dit staat in schril contrast met het imago dat in eigen land door zekere lieden en organisaties wordt gecreëerd, waarbij sprake is van jarenlang stelselmatig stigmatiseren en demoniseren via tal van wegen.

Wat wij nodig hebben is een overheid die stevig stelling neemt en helpt het zwartmaken en terroriseren van hardwerkende ondernemers in veetransport, -export en handel tegen te gaan.

Dat onze veeprofessionals worden belaagd door activisten tijdens hun werk of zelfs op hun bedrijf of, nog erger, privé, mag niet getolereerd worden. Een kwestie van goed fatsoen, en we gaan er vanuit dat onze overheid alle medewerking verleent om dit activisme tegen te gaan. Een duidelijke en stevige stellingname van de politiek, dat we dit niet willen in onze samenleving.

Mensen die op deze manier mensen, bedrijven en dieren in gevaar brengen, moeten worden vervolgd. Veevervoerders zijn professionals en gaan verantwoord om met dieren, ook onderweg. We leveren vakwerk in vee en kunnen niet toestaan dat anderen - uit welke motieven dan ook - de levende have die wij vervoeren onnodig in gevaar brengen. Met stress en welzijnsproblemen tot gevolg.

De oproep aan het komend kabinet is daarom opnieuw om krachtig stelling te nemen, in te grijpen en zo het tij van negatieve beeldvorming en radicalisering te keren.

## Tot besluit

De Nederlandse veelogistieke sector levert een belangrijke bijdrage binnen de Nederlandse landbouwsector. Vakmanschap staat hoog in het vaandel in deze sector.

Om dat op dit hoge niveau met betrekking tot dierenwelzijn en diergezondheid vol te kunnen blijven houden, doen wij een beroep op inzet en ondersteuning van de overheid op de punten die in dit document aan de orde gesteld zijn.